

บริษัทฯ ใช้กฎหมายปิดปาก ‘คนรักขน้าอน’

written by กองบรรณาธิการ | สิงหาคม 16, 2017

สกลนคร – กลุ่มคนรักขน้าอนครวญ ถูกบริษัทไทยรุ่งเรืองอุตสาหกรรมฟ้องหมิ่นประมาทหลังยื่นหนังสือคัดค้านการก่อสร้างโรงงานน้ำตาล ที่ อ.กุสุมาลย์ ด้านนักวิชาการชี้ กรณีดังกล่าวคือการใช้กฎหมายปิดปากประชาชนที่ขอมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากร

ป้ายผ้าแสดงพื้นที่เตรียมก่อสร้างโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่บ้านโคกสะอาด อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร

กุสุมาลย์เป็นชื่ออำเภอหนึ่งในจ.สกลนคร มีความหมายว่า ดอกไม้ป่าตามธรรมชาติ แต่ทว่าอีกไม่นาน บนพื้นที่แห่งดอกไม้ป่าแห่งนี้กำลังจะมีทั้งโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวลตั้งอยู่ห่างจากชุมชนบ้านโคกสะอาด ต.อุ่มจาน อ.กุสุมาลย์ ระยะ 2 ก.ม. และห่างจากที่ดินทำนาและการเกษตรของชาวบ้านเพียง 300 เมตร โครงการก่อสร้างโรงงานทั้งสองแห่งดังกล่าวเกิดขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 1 มี.ค. 2554 เห็นชอบให้บริษัท ไทยรุ่งเรืองอุตสาหกรรม

จำกัด สร้างโรงงานน้ำตาลที่มีขนาดกำลังผลิต 12,500 ตันต่อวัน โดยต้องใช้พื้นที่ปลูกอ้อยประมาณ 150,000 ไร่ ด้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล คาดว่าจะมีกำลังการผลิตระยะแรก 48 เมกะวัตต์ แต่ขณะเดียวกัน สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ยังไม่ให้ความเห็นชอบรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

สมาชิก อบต. อุ่มจานที่ไม่เห็นด้วยกับการตั้งโรงงานน้ำตาล แสดงหลักแบ่ง “เขตที่สาธารณะ” หลังกรมที่ดินนำมาผังไว้ โดยพื้นที่อีกด้านหนึ่งเป็นที่ดินของเอกชนที่เริ่มปลูกอ้อยแล้ว

แม้ว่าพื้นที่ดังกล่าวที่บริษัทฯ เข้ามากว่านซื้อเพื่อดำเนินโครงการจะเป็นที่ดินของเอกชนที่มีเอกสารสิทธิ์ แต่ประชาชนบ้านโคกสะอาดบางส่วนเกรงว่า โครงการนี้เป็นโครงการขนาดใหญ่ที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชนในบริเวณดังกล่าวและพื้นที่ใกล้เคียง นอกจากนี้ ที่ดินบริเวณบ้านโคกสะอาดเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีป่าเต็งรังธรรมชาติ มีทางสาธารณะและลำห้วยสาธารณะ เช่น ห้วยเตย ห้วยตาด ซึ่งเป็นลำห้วยที่ไหลมาจากแม่น้ำอุบล อันเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำสงคราม ซึ่งประชาชนผู้อาศัยอยู่ในชุมชนต่างพึ่งพาทรัพยากรเหล่านี้ในการดำรงชีวิตมาช้านาน

น.ส.ป่าเพ็ญ ไชยรักษ์ ชาวต.อุ้มจาน เกรงผลกระทบจากการปลูกอ้อยทำลายพื้นที่ป่า

น.ส.ป่าเพ็ญ ไชยรักษ์ ชาวบ้านโคกสะอาด ต.อุ้มจาน อ.กุสุมาลย์ กังวลว่า โครงการดังกล่าวอาจเปลี่ยนพื้นที่นาและป่าที่มีอยู่เดิมให้กลายเป็นไร่อ้อยขนาดเสนากว่าไร่ โดยเธอเชื่อว่า การสนับสนุนการปลูกอ้อยจะยิ่งสร้างแรงจูงใจให้มีการทำลายป่าเพื่อนำที่ดินมาปลูกอ้อย ซึ่งขัดแย้งกับนโยบายรัฐที่ต้องการเพิ่มพื้นที่ป่าจ.สกลนครให้ถึงร้อยละ 50 ของพื้นที่จังหวัดในอีก 20 ปี ข้างหน้า โดยในปัจจุบัน หนึ่งครอบครัวมีพื้นที่ป่า ร้อยละ 25-30 ของพื้นที่ถือครอง จึงคาดว่า จ.สกลนครมีศักยภาพที่จะเพิ่มพื้นที่ป่าให้ถึงร้อยละ 50 ตามเป้าหมาย แต่การมีนโยบาย

ด้วยความกังวลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิต ชาวบ้านโคกสะอาดที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการนี้ จึงรวมกลุ่มกันในชื่อว่า “กลุ่มรักษ์น้ำอูน” เพื่อยื่นหนังสือร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่รัฐ จนทำให้พวกเขาถูกตั้งข้อหาเสียเอง

กลุ่มรักษ์น้ำอูนยื่นหนังสือต่อนายรัฐวุฒิ บุตรราช นายกองดีการบริหารส่วนตำบลอุ้มจาน ครั้งแรกเมื่อวันที่ 11 พ.ย.

2559 เพื่อขอให้ระงับการบุกเบิกพื้นที่ หลังจากบริษัทฯ ได้บุกเบิกพื้นที่ป่าและปรับพื้นที่ ส่งผลให้ถนนและลำห้วย
สาธารณะเสียหาย

ครั้งที่สองเมื่อวันที่ 16 ธ.ค. 2559 โดยทางกลุ่มฯ ได้ทำเป็นหนังสือคัดค้านการก่อสร้างโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้า
ชีวมวล เพราะบริษัทฯ ไม่ปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงอุตสาหกรรม

บริษัทไทยรุ่งเรืองฯ เห็นว่า การยื่นหนังสือดังกล่าวทำให้บริษัทเสื่อมเสียชื่อเสียง จึงได้ยื่นฟ้องชาวบ้านกลุ่มรักษ์น้ำอู
น 2 คดี คดีแรกมีหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องลงวันที่ 9 มี.ค. 2560 ระบุว่า บริษัทฯ เป็นโจทก์ฟ้อง น.ส.เดือนเพ็ญ สุดไช
ยา ชาวบ้าน ต.อุ่มจาน เป็นจำเลยที่ 1 ร่วมกับพวกรวม 20 คน ในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร
เพราะร่วมกันลงลายมือชื่อยื่นหนังสือร้องเรียนโจทก์ ต่อมาบริษัทไทยรุ่งเรืองฯ ขอดถอนฟ้องจำเลย 2 คน คือ นายอดิ
ศร แสนภูวา จำเลยที่ 11 และนางอมรรัตน์ มังลา จำเลยที่ 12 เนื่องจากจำเลยทั้ง 2 คนขอดถอนชื่อจากการคัดค้าน
โครงการ และแจ้งความว่านางยวนจิตร ไชยรักษ์ สมาชิกกลุ่มรักษ์น้ำอู น หลอกลวงให้พวกตนลงชื่อคัดค้าน

๓๙๓๑๑๐

(๓๙๓๑๑๐)
หมายนัด
ไต่สวนมูลฟ้อง

สำหรับศาลใช้
ไม่มีผู้รับโดยชอบให้ปิด

คดีหมายเลขดำที่.....ด. ๕ ๔๐ /๒๕ ๖๐
คดีหมายเลขแดงที่...../๒๕.....

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาล จังหวัดสกลนคร.....
วันที่ 9 เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕ ๖๐

ความอาญา

ระหว่าง { บริษัท ไทยรุ่งเรืองอุตสาหกรรม จำกัด.....โจทก์
นางสาวเดือนเพ็ญ สุดไชยา ที่ 1 กับพวกรวม 20 คน.....จำเลย

หมายถึง นายตาวีรย์ พุทธิไสย .ที่ 19.....จำเลย
ด้วยโจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลนี้อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดอาญามีข้อความตาม
สำเนาฟ้องซึ่งได้ส่งมาให้ทราบพร้อมกับหมายนี้ และศาลได้มีคำสั่งนัดไต่สวนมูลฟ้อง
วันที่ ๕๕ เดือน พฤษภาคม พ.ศ.๒๕ ๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา
เพราะฉะนั้น จึงแจ้งมาเพื่อทราบ

ผู้พิพากษา
นายสมใจ ศรีประทุมศาล
ศาลจังหวัดสกลนคร
(พลิก)

ศาล จังหวัดสกลนคร
โทรศัพท์.....

หมายนัดไต่สวนมูลฟ้องระหว่างบริษัท ไทยรุ่งเรืองอุตสาหกรรม จำกัด โจทก์ กับ น.ส.เดือนเพ็ญ
สุดไชยา กับพวก รวม 20 คน จำเลย

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 1 มิ.ย. 2560 บริษัทไทยรุ่งเรืองฯ ได้ไกล่เกลี่ยกับกลุ่มคนรักขนานน้ำอันที่ถูกฟ้อง โดยขอให้ฝ่ายจำเลย
ยอมรับรายงานผลการตรวจสอบของอบต.อุ้มจาน และขอให้ถอนเรื่องการคัดค้าน หากฝ่ายจำเลยตกลง โจทก์จะ
ถอนฟ้องคดี แต่ฝ่ายจำเลยไม่ยอมรับเงื่อนไข เพราะเห็นว่ารายงานของอบต.อุ้มจานไม่ตรงกับข้อเท็จจริง และจำเลย
ได้รับรายงานเฉพาะหน้า 12-17 จากทั้งหมด 20 หน้า โดยในห้วงไกล่เกลี่ย ตัวแทนบริษัทฯ บอกว่า หากชาวบ้านยังไม่
หยุดอาจจะฟ้องอีกคดี

จากนั้นได้มีหมายศาลลงวันที่ 9 มิ.ย. 2560 นัดไต่สวนมูลฟ้องคดีที่สอง โดยบริษัทไทยรุ่งเรืองฯ ฟ้องนางยวนจิตร
ไชยรักษ์ อายุ 68 ปี อาชีพทำนาและเลี้ยงควาย ชาวบ้านหมู่ 4 ต.อุ้มจาน อ.กุสุมาลย์ ในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการ
โฆษณาด้วยเอกสาร โดยคำฟ้องระบุว่า

“จำเลยได้กระทำความผิดต่อกฎหมายต่างกรรมต่างวาระกัน โดยได้บังอาจหลอกลวงบุคคลอื่นให้ลงลายมือชื่อในใบ
เอกสารแทนตนใช้เป็นเครื่องมือใส่ความโจทก์ด้วยข้อความอันเป็นเท็จโดยการโฆษณาด้วยเอกสารต่อนายรัฐวุฒิ บุ
ตราช นายองค์การบริหารส่วนตำบลอุ้มจาน และบุคคลอื่น โดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น
ถูกเกลียดชัง

กล่าวคือ เมื่อวันที่ 11 พ.ย. 2559 เวลากลางวัน จำเลยได้ใช้ให้นางกานดา ภาชนะ และบุคคลอื่นร่วมการลงลายมือ
ชื่อในเอกสารโดยที่ไม่รู้ว่า เป็นการลงลายมือชื่อเพื่อยื่นหนังสือร้องเรียนโจทก์ต่อนายกอบต.อุ้มจาน อันเป็นการกล่าว
หาโจทก์ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ... ”

นางยวนจิตร ไชยรักษ์ สมาชิกกลุ่มรักษาน้ำอุณ ออกมาปกป้องแม่น้ำอุณและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ด.กุสุมาลย์ ที่เธอ ฟังพาอาศัยมาตั้งแต่เล็ก

นางยวนจิตรเปิดเผยกับผู้สื่อข่าวเดอะอีสานเรคคอร์ดว่า เหตุที่ตนเซ็นชื่อให้อบต.มาตรวจสอบพื้นที่ ก็เพราะตนเป็น ห่วงป่าที่อยู่มาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากหลังบริษัท เข้ามาเบิกป่าเพียงไม่นานก็ทำให้ป่าหายไป 1,000 กว่าไร่ ต่อมาตนก็ ถูกฟ้องว่าหลอกให้ชาวบ้านมาเซ็นชื่อทำสบู่ แล้วนำรายชื่อไปคัดค้านโรงงานน้ำตาล อันที่จริงตนไม่เคยขอให้ใครมา ลงชื่อ แต่ตนเคยชวนชาวบ้านมาทำสบู่ด้วยกันจริง

“ที่แรกกะตกใจแสง ย่านแสง (กลัวมาก) เพราะชีวิตยาย แม้แต่เฮือนผู้ใหญ่บ้านยังบ่เคยขึ้น บ่เคยผัดกับไฟ ทำมา หากินไป แต่มาถึกฟ้องศาล ตอนลงชื่อกะบ่คิดว่าสิถึกฟ้อง เพราะเฮาบ่ได้เบียดบังไฟ บ่ได้เว้าใส่โรงงานว่า บ่ดีแบบนั้น แบบนี้ แคเฮาร้องเรียนว่าพื้นที่ที่จะตั้งโรงงานเป็นที่สาธารณะจริงบ้อ (จริงไหม) อยากให้ อบต.มาตรวจสอบ ถนน หนทางเขาสิปิดบ้อ เพราะเห็นเขาถมลำธารสาธารณะสองสายแล้ว” นางยวนจิตรกล่าว

การฟ้องร้องดำเนินคดีกับชาวบ้านโดยบริษัทที่เข้ามาทำโครงการในหมู่บ้านไม่ใช่เรื่องใหม่ กลุ่มคนรักษาน้ำบ้านเกิด อ.วัง สะพุง จ.เลย ที่ออกมาคัดค้านการทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ก็ถูกบริษัททุบค่าย ซึ่งเข้ามาทำเหมืองแร่ทองคำฟ้อง ร้องไปแล้ว 21 คดี และยังมีกรณีคล้ายๆ กันอีกในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ

จึงมีโอกาสนว่า การฟ้องร้องคดีเหล่านี้เชื่อมโยงกับความเคลื่อนไหวของประชาชนที่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

นายวิเชียร อันประเสริฐ อาจารย์ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือ SLAPPs (Strategic Lawsuit Against Public Participations) โดยศึกษากรณีของกลุ่มคนรักบ้านเกิด จ.เลย กล่าวว่า ตั้งแต่ปลายปี 2556 จนถึงปัจจุบัน ประชาชนที่คัดค้านเหมืองแร่เมืองเลยถูกฟ้องทั้งสิ้น 21 คดี ด้วยกฎหมาย 7 ฉบับ มีผู้ถูกฟ้อง 38 คน และถูกเรียกค่าเสียหาย 320 ล้านบาท

จากการฟ้องร้องคดีหลายคดีด้วยกันทำให้จำนวนชาวบ้านที่เคยร่วมต่อสู้ด้วยกันมาลดลง นายวิเชียรเล่าว่า จากเดิมที่มี 6 หมู่บ้าน ประมาณ 500-600 คน ขณะนี้เหลือเพียง 100 กว่าคน ผู้ที่ถูกฟ้องแต่ละคนต้องไปขึ้นศาลหรือสถานีตำรวจ 6-13 ครั้งต่อคดี ซึ่งทำให้สูญเสียวรายได้คนละ 1,500-3,500 บาทต่อวัน และมีค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีความคนละ 2,000-2,500 บาทต่อวัน

“SLAPPs น่ากลัวแบบที่นึกไม่ถึงจนกว่าจะถูกฟ้อง มันใช้ความกลัวต่อคดี ติดคุก เสียเงิน ทำให้ไม่กล้าวิจารณ์ประเด็นที่เราเคลื่อนไหว” นายวิเชียรกล่าว

นายวิเชียร อันประเสริฐ นักวิชาการ ม.อุบลราชธานี เห็นว่า การฟ้องร้องกลุ่มรักษ่น้ำอูน ที่อ.กุสุมาลย์ คือกลยุทธ์

ทางกฎหมายหยุดการเคลื่อนไหวของประชาชนในพื้นที่

ส่วนกรณีการฟ้องร้องสมาชิกกลุ่มรักษ์น้ำอูน อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร เข้าข่าย SLAPPs หรือไม่ นายวิเชียรเผยว่า ต้องพิจารณาตามลักษณะสำคัญของ SLAPPs ที่มี 5 ข้อ ประกอบด้วย

มีการฟ้องร้องทางแพ่ง กรณีที่อ.กุสุมาลย์เข้าเงื่อนไขนี้ คือมีการฟ้องคดีหมิ่นประมาท ซึ่งแม้คดีหมิ่นประมาทในประเทศไทยจะเป็นคดีอาญา แต่ในต่างประเทศคดีหมิ่นประมาทเป็นคดีแพ่ง

ผู้ถูกฟ้องเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่รัฐ กรณีนี้ชัดเจนเพราะผู้ถูกฟ้องทั้ง 21 คนเป็นประชาชน

ผู้ถูกฟ้องต้องการสื่อสารบางอย่างถึงตัวแทนของรัฐ ซึ่งผู้ถูกฟ้องทั้ง 21 คน ได้เรียกร้องให้รัฐตรวจสอบการก่อสร้างโรงงานน้ำตาล

เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะ การที่ประชาชนขอให้ตรวจสอบที่ดินของโรงงานว่าอยู่ในเขตที่สาธารณะหรือไม่ และตรวจสอบผลกระทบต่อถนนและลำน้ำ ก็ล้วนแต่เป็นประเด็นสาธารณะ

และการฟ้องร้องไม่ได้ให้คุณค่าความถูกต้อง แต่มีจุดประสงค์ทางเศรษฐกิจการเมือง มุ่งเน้นให้ผู้ถูกฟ้องเสียเวลาและเสียเงิน กรณีกลุ่มคนรักษ์น้ำอูนเข้าเงื่อนไขนี้ เพราะการฟ้องร้องมุ่งให้เกิดความกลัวและความยุ่งยาก โดยเฉพาะการที่บริษัทฯ ชูว่า หากไม่หยุดเคลื่อนไหว จะฟ้องเพิ่มอีกคดี

นายวิเชียรสรุปว่า ถ้าพิจารณาตาม 5 ลักษณะนี้ คดีของกลุ่มคนรักษ์น้ำอูน เข้าข่ายเป็น SLAPPs ที่บริษัทฯ ใช้คดีเพื่อจะปิดปากไม่ให้ชาวบ้านวิพากษ์วิจารณ์หน่วยงานหรือโครงการของบริษัท

เนื่องจากมีคดีลักษณะเกิดขึ้นจำนวนมากในช่วงที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย จึงได้จัดเวทีเสวนาหัวข้อ SLAPPs Law : กลไกทางกฎหมายที่นักปกป้องสิทธิมนุษยชน (อาจ) ต้องเผชิญ ที่โรงแรมหนองหาร เอลลิแกนซ์ จ.สกลนคร เมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2560 โดยนายแสงชัย รัตนเสรีวงศ์ ทนายความอาวุโสกล่าวว่า คดีลักษณะนี้เป็นการแกล้งฟ้องคดีเพื่อแสวงหาประโยชน์ ภาษากฎหมายเรียกว่า เป็นการฟ้องโดยไม่สุจริต โดยคดีจะมีลักษณะกลับข้าง กลับซ้ำ

“คนที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายกลับเป็นจำเลย ส่วนนายทุนที่ต้องพิสูจน์ว่าโครงการของตนดี ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน สร้างประโยชน์ให้สังคมอยู่ดีกินดี กลับเป็นโจทก์” นายแสงชัยกล่าว

ทนายความอาวุโสกล่าวอีกว่า ข้อดีของคดีแบบนี้คือทำให้ชาวบ้านรู้จักกันมากขึ้น จากเดิมที่ไม่ค่อยได้ไปมาหาสู่ ก็รู้จักกันมากขึ้น และไม่ต้องกลัวว่าจะถูกฟ้อง เพราะถูกฟ้องไปแล้ว

นางสมัย มังทะ หนึ่งในจำเลยที่ถูกฟ้องว่าหมิ่นประมาทโรงงานน้ำตาลกล่าวว่า คนที่เคยต่อสู้ด้วยกันมาราว 50 คน
ตอนนี้เหลือ 18 คน และสมาชิกในกลุ่มยังถูกขู่ เช่น มีรถมาจอดที่หน้าบ้านตอนกลางคืน ผู้นำกลุ่มถูกร้องเรียนให้
ตรวจสอบ มีโพยหวยเถื่อนมาวางบนโต๊ะของสมาชิกกลุ่ม มีผู้ใหญ่บ้านมาคุยด้วยบ่อยๆ และมีการประกาศห้ามกลุ่ม
คนรักษาน้ำอูนเข้าร่วมเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็น

“กลุ่มรักษาน้ำอูน เขาถือคุกคามสิทธิ เขาลุกขึ้นมารักษาดินแดนชาติสิ่งแวดล้อม ยังถือฟ้อง เขาจะน้อยใจ แต่ว่าจะสู้
เพราะว่าเขาเห็นถูกต้อง เขาไปได้เห็นผิด เขาจะเลยสู้” นางสมัยกล่าว

คดีของสมาชิกกลุ่มคนรักษาน้ำอูนทั้ง 2 คดียังดำเนินต่อไป ในวันที่ 21 ส.ค. 2560 นางยวนจิตร ไชยรักษ์ มีนัด
ไต่สวนมูลฟ้องที่ศาลจังหวัดสกลนคร ส่วนของสมาชิกกลุ่มรักษาน้ำอูน 18 คน มีการนัดไต่สวนมูลฟ้องในวันที่ 3-4 ต.
ค. 2560